

Wolfgang Amadeus Mozart

1756 Salcburk – 1791 Vídeň

-opusů, uspořádal německý badatel Ludwig Köchel (KV)
- narodil se v Salcburku v rodině znamenitého hudebníka, houslisty a později koncertního mistra a místokapelníka salcburského arcibiskupského orchestru Leopolda Mozarta
- od raného dětství byl jeho mimořádný hudební talent systematicky a odborně rozvíjen otcem (k hudbě vedl i jeho mladší sestru Marii Annu – „Nannerl“)
- roku 1762 zahájil spolu se svou sestrou koncertní cesty po řadě evropských měst (Mnichov, Vídeň, Paříž, Londýn); zde získal mladý Mozart významné zkušenosti a podněty pro svou vlastní skladatelskou tvorbu
- na svých cestách se setkával s celou řadou významných skladatelů - v Paříži s (cembalista a skladatel – odvážné modulační postupy v provedení sonátové formy), v Londýně se seznámil s, který na něj zapůsobil svou bohatou a vzletnou melodikou, v sonátách C. Ph. E. Bacha objevil detailní práci s dynamikou i složitější harmonické postupy
- celkový rozhled si prohloubil trojí cestou do Itálie v letech 1769 – 1772, krátce se stal žákem nejproslulejšího italského učitele kontrapunktu Padre Martiniho.
- roku 1779 byl jmenovánv Salcburku (nízký plat), množily se spory s arcibiskupem, nebyl skladatelsky doceněn, věnoval zvýšenou pozornost chrámové hudbě (Korunovační mše) a rovněž příležitostné hudbě pro arcibiskupský dvůr (symfonie, nástrojové koncerty, smyčcové kvartety)
- roku 1781 odchází po otevřeném konfliktu z arcibiskupských služeb, poslední desetiletí jeho tvorby chápeme jako vrcholné období
- roku 1782 se ve Vídni oženil, z manželství se narodilo celkem šest dětí, z nichž dospělý věk přežil pouze Karel a František Xaver; oba byli hudebně vzdělaní, ale pouze František Xaver se stal profesionálním hudebníkem
- ve Vídni se živil koncertní činností, vyučováním a kompozicí; až roku 1787 (po Gluckově smrti) získal titul císařského komorního skladatele a byl mu vyměřen nízký plat
- v roce 1785 se stal členem zednářské lóže a v témž roce začíná spolupracovat s libretistou Lorenzem da Ponte, vídeňským dvorním básníkem

- v roce 1787 měl úspěch v Praze s Figarovou svatbou ve Stavovském divadle, byl zde hostem manželů Duškových, získal zakázku pro novu operu pro Prahu – premiéra Dona Giovanniho se konala („Mí Pražané mi rozumějí“), vídeňská premiéra neměla úspěch
- hmotná situace se zhoršovala, skladatel tonul v dlužích, v červnu 1791 dostal od záhadného posla anonymní objednávku na Requiem - svůj vlastní pohřební zpěv nestačil dokončit a v prosinci roku 1791 ve Vídni umírá
- TVORBA: dělíme do tří hlavních etap:
 - 1) tvorba z dětství (1763 – 1772)
 - 2) tvorba z období lidského a uměleckého vyžívání (1773 – 1781)
 - 3) tvorba posledního vrcholného desetiletí (1781 – 1791)

Orchestrální tvorba:

- napsal celkemve svých raných symfoniích navázal na pozdní neapolskou operní tradici operní sinfonie a byl ovlivněn i tehdejšími rokokovými divertimenty, silně na něj zapůsobil Johann Christian Bach, teprve později se jeho vzorem stal Josef Haydn. Od Haydnových symfonií se jeho symfonie liší větší kantabilitou, výrazovostí témat a větším uplatněním chromatiky; ve svých vrcholných pracích oba předčil zpěvnější melodikou, vynalézavější harmonií, důslednou tématickou prací a mnohem bohatšími orchestrálními barvami
- M. byl vystaven mnohem více italským vlivům, na svých cestách poznal všechny významná evropská hudební střediska, stylové dění i vkus v nich
- Poznatky a zkušenosti z cest se objevují v prvních M. symfoniích, které komponoval už jako osmiletý za své londýnské cesty – navazují na J. Schoberta a J. Ch. Bacha – třívětá Es dur (KV 16), B dur (KV 17))
- následující tři vídeňské ukazují na vliv starší rakouské školy – definitivně v nich uvedl menuet, který na rozdíl od Haydna uchovává elegantní ráz původního tance (F dur, D dur, D dur)
- další čtyři symfonie v D dur (KV 81, 97, 95, 84) z roku 1770 zkomponované během první M. italské cesty, nesou pečeť italského prostředí, v němž se sblížil s Josefem Myslivečkem – tyto symfonie mají spíše charakter operních sinfonií
- salcburské symfonie z roku 1770 mají odlišný charakter (C dur KV 73, G dur KV 110) – místo dechů jen dvě flétny, Andante koncipováno jako gavotta

- zřetelný obrat nastává v roce 1773, kdy je M. ovlivněn hnutím „Sturm und Drang“ – tragicky zabarvená symfonie g moll (KV 183); k prohloubení subjektivního výrazu dochází i v dalších symfoniích
- pro poslední trojici symfonií (G dur KV 318, B dur KV 319 a C dur KV 338), které byly vytvořeny v Salcburku je typická zpěvnost, chromatismy, výrazná kp práce, plynulá crescenda poukazují na vliv Mannheimu
- těmito symfoniemi a přechodem do Vídně se ukončil vliv italské operní sinfonie nejen u Mozarta, ale obecně v celém vývoji tohoto žánru
- přínos: dospěl spolu s Haydnem k dokončení procesu vyhraňování klasické sonátové formy důsledným uplatněním motivicko-tématické práce zejména v provedení
- rozhodujícím krokem k tomuto cíli bylasymfonie D dur (KV 385), vzniklá ze serenády v roce 1782 – symfonie má úplně obsazené dechové skupiny orchestru; touto symfonií začíná řada jeho mistrovských děl patřících k vrcholům symfonické tvorby
- v symfonii C dur (KV 425) se poprvé objevuje pomalý adagiový úvod
- dalším závažným dílem patřícím k vrcholům M. symfonické tvorby patří symfonie D dur (KV 504) komponovaná pro Vídeň, ale podle místa prvního provedení nazvána..... - jejím nejvýraznějším znakem je třívětý rozvrh bez menuetu
- tři nejrozsáhlejší a nezávažnější M. symfonie vznikly v krátké době během tří měsíců roku 1788 – navazuje na Haydna a zhodnocuje vše, co se vytríbilo v oblasti tohoto žánru – je využito Haydnovy motivické práce i kp umění, které získal studiem Haendla a Bacha
- č. 39 Es dur „Velká“ (KV 543)
- č. 40 g moll (KV 550)
- č. 41 C dur „Jupiter“ (KV 551) vrcholem je 4. věta, ve které M. zkombinoval prvky sonátové formy a fugata

Poslech:

- doplňkem symfonií je množství *serenád, divertiment a kasací*, komponovaných nejčastěji pro dechový oktět (2 Ob, 2 Kl, 2 Fg, 2 Cor); ve své době to byla běžná spotřební hudba určená hlavně k dvorní zábavě; z nejznámějších: *Haffnerova serenáda D dur, smyčcová serenáda Malá noční hudba*

Instrumentální koncerty:

- komponoval pro nejrůznější nástroje klávesové, smyčcové i dechové – tím se zásadně lišil od pozdější nastupující generace skladatelů 19. století, kteří většinou jako sólové nástroje svých koncertů prosazovali Pffe, Vln, Vlc, zatímco koncerty pro dechové nástroje se objevují zcela výjimečně (Carl Maria von Weber)
- umělecky nejzdařilejší skupinou jsou klavírní koncerty (23); houslové (7), zcela zvláštní místo zauímají koncerty pro dechové nástroje – jsou to *koncerty pro lesní roh*, *flétnové koncerty*, *fagotový koncert B dur* (KV 191) a *klarinetový koncert A dur* (KV 622) z posledních měsíců Mozartova života; dvojkonzert pro flétnu a harfu, koncertantní symfonie Es dur pro hoboj, klarinet, lesní roh a fagot s orchestrem

Chránová tvorba

- vytvořil klasický typ chránových skladeb, ve kterých navázal na Haydna – *Mše C dur „Korunovační“* (KV 317), *velká Mše c moll* ačkoliv zůstala torzem, je komponována v polyfonním duchu a je považována za nejbachovštější Mozartovu skladbu; nejpopulárnější sborovou chránovou skladbou je *Ave verum corpus*
- necelého půl roku před smrtí dostal zakázku od na *Requiem d moll* (KV 626), na níž intenzívně pracoval hlavně v posledních měsících s tušením, že Requiem je jeho vlastním pohřebním zpěvem; pozoruhodná úroveň polyfonní práce a využívání složitých harmonických obrátů jako prostředku výrazu je dokladem Mozartova velkého mistrovství

Operní tvorba:

- jeho talent se nejdokonaleji projevil na tomto poli, v jeho vrcholných dramatických pracích bylo dosaženo vyrovnanosti prvků hudebních a dramatických
- napsal celkem 21 oper, některé vznikly v dětském věku, tvorba posledního desetiletí v tomto oboru patří k vrcholům světové dramatické literatury
- z dětských let pochází buffa a singspiel, provedený 1768 ve Vídni,
- výsledkem tří italských cest jsou další opery v tradičním duchu neapolské opery seria s důrazem na virtuosní pěvecký projev *Mitridate*, *Ascanio in Alba*, *Lucia Silla* – všechny byly napsány pro Milán
- roku 1780 dostal zakázku z Mnichova na vážnou operu – dle stěžejních zásad Metastasiovy napsal *Idomenea*, využil i dramatické funkce sboru, kterou poznal u Glucka a ve francouzské opeře
- v posledním desetiletí své tvorby dospěla hudebně-dramatická tvorba svého vrcholu; první ze skupiny mistrovských jevištních prací tvoří – vystihl charaktery postav, dějový spád podpořil významnou spoluúčastí orchestru (premiéra roku 1782 byla Mozartovým největším vídeňským operním úspěchem)
- roku 1786 napsal další vrcholnou práci –(Le nozze di Figaro), na libreto.....– dokladem brilantního umění hudební stavby i velkého melodického fondu je už předešlá k této opeře, které je dnes často uváděna samostatně na koncertních pódii; vídeňská premiéra byla sice úspěšná (květen 1786), ale plnému zadostiučinění se dílu dostalo až na provedení v Praze (prosinec 1786, leden 1787 za Mozartovy účasti)
- přímo pro Prahu vytvořil Mozart v témže roce další mistrovské dílo – *Dona Giovanniho*, libreto napsal.....; toto „dramma giacoso“ představuje vyspělý typ opery semiseria, v níž se pojí rovnoměrně prvky komické i tragické – opět přesvědčivě vykreslil jednotlivé postavy a jejich psychologický vývoj během děje, dramatická funkce orchestru ještě více zdůrazněna než v předchozích dílech, obsazení orchestru má nezvykle velký orchestrální aparát; pražská premiéra 29. října 1787 přinesla Mozartovi největší umělecký triumf
- poslední operou, která vznikla za spolupráce s L. da Pontem byla.....((Takové jsou všechny)

- v posledním roce svého života napsal operu pro pražskou korunovaci Leopolda II.
.....na Metastasiovo libreto
- námětově daleko zajímavější je poslední dramatické dílo – pohádkový singspiel
.....(Die Zauberflöte), na
libreto....., jehož alegorický základ je naplněn
osvícenskými, zednářskými, demokratickými i revolučními myšlenkami
v německém národním duchu; tento vrcholný singspiel se stal vzorem pro pozdější
německou národní operu